

TEKNO-MİLLİYETÇİLİK ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

A CONCEPTUAL EVALUATION ON TECHNO-NATIONALISM

Necmettin MUTLU¹

Öz

Bu çalışma, Tekno-milliyetçilik kavramının, ulus devlet ve teknoloji ilişkisine dair kavramsal açıklamaları ile Tekno-milliyetçilik, Neo-tekno milliyetçilik kavramının ortaya çıktığı geçerli durumları ele almaktadır. Tekno-milliyetçilik kavramının görece yeni bir kavram olmasına rağmen Asya ülkelerinin teknik atılım hamlelerine yönelik yapılan açıklamalarda literatürde artan kullanımı ve Türkiye’de de sıklıkla ifade ediliyor olması, içerik ve kapsamının ne olduğunun anlaşılması lüzumu ve cihetiyle bir katkı olarak değerlendirilmelidir. Bu minvalde çalışma, Japonya ve Çin özelinde yapılan kapsamlı tanımları, ulus devlet ve teknoloji ilişkisi perspektifinden incelemektedir. Çalışmanın sonunda ise kavramın kullanımına ve kamu politikalarına yönelik bir dizi öneri geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tekno-Milliyetçilik, Neo-Tekno Milliyetçilik, Japonya, Çin, Teknik, Ulus Devlet.

Abstract

This study examines the current explanations of the concept of techno-nationalism regarding the nation, state, technical relationship and what are the current situations in which the concept of techno-nationalism and neo-techno nationalism emerged. The concept of techno-nationalism is a relatively new concept. It is used extensively to describe the technical breakthroughs of Asian countries and it is also often referred to in Turkey. For this reason, it should be considered as a contribution in terms of its need to understand what its content is. In this regard, the study examines the comprehensive explanations made for Japan and China. At the end of the study, a series of suggestions for the use of the concept were developed.

Keywords: Techno-Nationalism, Neo-Techno Nationalism, Japan, China, Technique, Nation State.

1.GİRİŞ

Bu çalışma, literatürde yeni bir kavram olan fakat artan araştırmalarla birlikte Türkiye’de de sıklıkla kullanılmaya başlanan tekno-milliyetçilik (*techno-nationalism*) kavramını; ulus devlet, teknik ve milliyetçilik ilişkisi açısından incelemeyi ve Tekno-milliyetçilik ile Neo-tekno milliyetçilik kavramlarının hangi kapsam ve olgularla açıklandığını anlamayı amaçlamıştır. Tekno-Milliyetçilik kavramının uluslararası yazında, özellikle Asya ülkelerinin teknik atılım hamlelerinin tanımlanması için kullanılmasına yönelik ilgi (Btzinger, 2017; Cheung 2017; Shim ve Shin 2019; World Economic Forum, 2019) ile birlikte yerli yazında sınırlı sayıda araştırma olması, kavramın anlaşılması gerektiği yönünde önemli bir durum olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda çalışma iki ana soruya yanıt aramaktadır. Araştırmanın birinci sorusu; Devlet, Ulus, Teknik ve Milliyetçilik ilişkisi, gelişim sürecinde hangi kavram ve olgularla açıklanmaktadır? olarak belirlenmiştir. Bu soru, teknik ve milliyetçilik kelimelerinin bir arada kullanılmasının, ulus devletin doğuşundan günümüze değin yapılan tanımlar kapsamında anlaşılması için önem arz etmektedir. Araştırmanın ikinci sorusu ise kavramın konjonktürel kullanımının anlaşılmasını hedeflemektedir. Bu minvalde soru; Tekno-Milliyetçilik Kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlayan olgular ve Neo-Tekno Milliyetçilik kavramı ile farkı nedir? olarak belirlenmiştir.

¹Doktorant, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, 2020, İstanbul, mutlunecmettin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5509-4380

Geliş Tarihi: 9 Haziran 2020 / **Makale Kabul Tarihi:** 22 Haziran 2020

1.1. Çalışmanın Yöntemi: Tekno-Milliyetçilik Kavramının Anlaşılmasına Doğru

Belirlenen bu sınırlarda çalışmanın, teknik ve milliyetçilik kavramının bir arada kullanılmasına neden olan ulus devlet-milliyetçilik ilişkisine dair arka planla birlikte tekno-milliyetçilik kavramının konjonktürel şartlara göre neo ön eki ile kullanılmasının sorgulanabilmesi amacıyla üç odak noktası belirlenmiştir. (1) Tekno-Milliyetçilik kavramına dair yerli literatürde sınırlı çalışma olmasıyla birlikte, sıklıkla ifade edilmesi ve uluslararası yazında artan ilgi göz önünde bulundurulduğunda, 19. ve 20. yüzyıldaki erken dönem ulus devlet-teknoloji-milliyetçilik ilişkisine dair kavramsal açıklamaların irdelenmesi, Tekno Milliyetçilik Kavramının ‘ne’ olduğuna ilişkin hafızanın anlaşılması, çalışmanın ilk problematiğini oluşturmaktadır. (2) Çalışma, Tekno-Milliyetçilik kavramının literatürde başlangıç noktası olarak Japonya ile ilişkilendirildiği (Nelson vd., 1993: 3) kapsam ve olguların neler olduğunu anlamayı amaçlamaktadır. Diğer tartışma odağı ise (3) Japonya sonrası Çin ve Asya ülkeleri özelinde, Neo-Tekno Milliyetçilik kavramının kullanılmasının (Shim ve Shin, 2016: 199) hangi geçerli durumlarla ilişkili olduğunu açıklamayı amaçlamıştır. Çalışmanın bu ana yol işaretleri doğrultusunda, Türkiye’de sıklıkla ifade edilen kavramın kullanılırken bilinmesi gereken hususiyetlerinin anlaşılması gerekmektedir. İlaveten bu nazariyenin dikkate alınması, teknoloji ve milliyetçilik kavramları ile oluşturulacak gelecek tasavvurları için önem arz etmektedir.

1.2. Ulus Devlet-Milliyetçilik ve Teknoloji

Millet nedir? ve Milliyetçilikler nerede doğmuştur? soruları oldukça geniş bir külliyyatın araştırma konusudur. D.Smith’e göre; “Tarihi bir toprağı/ülkeyi, ortak mitleri ve tarihi belleği, kitlevi bir kamu kültürünü, ortak bir ekonomiyi, ortak yasal hak ve görevleri paylaşan bir insan topluluğunun adı” (D. Smith, 1994: 32) olarak tanımlanan millet kavramı, 18. ve 19.yüzyıllarda; birden çok etnik gruplu imparatorlukların dayandığı dini meşruiyetin, ait hissedilen etnisitenin ortak kaderi olarak milliyetçi/ulusçu meşruiyete dönüştüğü, imparatorluklar sonrası devletlerle ilişkilendirilir. (Özkırımlı, 1999: 157) Modern ulus devletin ortaya çıkışı ve ulusun devletle özdeşleştirilmesi, imparatorluklar döneminden farklı olarak, ulus devletlerin, bürokrasi ve bilgi yönetim sistemlerinin yanında ulaşım ve iletişim altyapılarıyla sağlamak istediği kültürel aidiyet (Calhoun, 2012: 94) meydana getirme güdüsüyle tanımlanır. Bu görüşe göre modern ulus devletlerin imparatorluklardan en önemli farkı, teknoloji aracılığıyla günlük hayatı her an yeniden şekillendirebilme kapasitesi olmuştur. Ulus devletler, imparatorluklardan farklı olarak yalnızca vergi toplamamış; kitle iletişim sistemleri, ulaşım yolları, gümrük duvarları vd. uygulamalarıyla, toplumsal ilişkilerin yüz yüze olma zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır. Hobsbawm’a göre Milletler, en genel anlamıyla Fransız Devriminin yurttaş devletini kurma isteğinin yanında aynı zamanda teknolojik ve ekonomik ilerlemeyle var olabilir. (Hobsbawm, 2010: 24) Bundan dolayı millet kavramının, modern ulus devlet kavramıyla bağlantılı

olarak akıllara getirdiği olgular; “politik, teknik, idari, ekonomik ve diğer koşullarla ihtiyaçlar çerçevesinde analiz edilmelidir” (Hobsbawm, 2010: 25) D.Smith’e göre Milletler ve Milliyetçilik üzerine yapılan tanımların dört ortak noktası bulunmaktadır. Bunlar; (1) Fransız ihtilali’nin ardından gelen iki yüzyılla açıklanmaları, (2) endüstrileşme, kitle iletişimi, bürokrasiler ve kapitalizmin bir toplamı olan modernleşmenin sonucu olarak tasvir edilmeleri, (3) modernliğin sosyal ihtiyaçlarını karşılamaları ve (4) etnik cemaatlerin tarih boyunca iktidarların ve elitlerin meşruiyet kaynağı olmasıdır. Bu dört ana unsurun özünde ise modernleşmenin insanlık tarihini modernleşme öncesi ve modernleşme sonrası olarak ikiye ayırması fikri yatmaktadır. (D.Smith, 2002: 26-27) Avrupa’da Milliyetçi tarihe eleştirel açıdan yaklaşan Kedourie’ye göre Milliyetçilik, 20.yüzyılın başlarına değin Avrupa’da teknik üstünlüğün ifadesi iken, dünyanın geri kalanında modern ulus devlet bürokrasileri ve kitle iletişimi ile itaat sağlama aracı olarak görülür. (Kedourie, 1971: 101) Çünkü Batının teknik üstünlüğünün yüceltilmesinin, dünyanın geri kalanında, ulus devletlerin meşruiyetini zorlaştıran etkileri bulunmaktadır.

Modern ulus devletin teknoloji ile açıklanan bu yakın ilişkisi, Küreselleşme olgusu ile birlikte Ulus devletin meşruiyet kaynaklarının nasıl şekilleneceği tartışmalarına evrilmiştir. Küreselleşmeciler, Kuşkucular ve dönüşümcüler ekseninde tartışılan ulus-devlet küreselleşme ilişkisi (Akıncı ve Alptürk, 2020: 26) Maaouf’a göre ‘öteki’ toplumların teknoloji ilerlemelerini, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilendirdiği ve daha fazla kimliklerine sarıldıkları bir gelecek getirecektir. (Maalouf, 2000: 84) Bu olguyu “başka bir ihtimal” olarak değerlendiren D.Smith, Küreselleşme çağının yeni kitlevi enformasyon teknolojilerinin, küresel olarak üretilen kültüre zıt olarak, devletlere etnik, dilsel ve daha küçük ağlarda varlıklarını devam ettirme olanağı sunduğunu dile getirmektedir. (D.Smith, 2002: 13) Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin dağılmasının hemen ertesinde, Küreselleşme tartışmalarının yoğunlaştığı bir zaman diliminde, ABD’nin Körfez savaşında küresel GPS (Global Positioning Systems) sistemini kapatması, Avrupa’nın buna karşılık Magellan’ı geliştirmesi (Bora ve Gültekingil, 2008: 308) teknoloji ürünlerinin gerektiğinde ulusal çıkarlar için kullanılabileceğini gözler önüne sermiştir. Tekno-milliyetçilik kavramının ileride değinileceği üzere 1990’lı yıllarda ortaya atıldığı tartışmalarda, “Ulus-devletlerin egemenliklerinin bir bölümünü ulus-üstü ya da ulus-ötesi yapılara devrederken, başka alanlarda egemenliklerini korumaya, hatta arttırmaya devam ettiği” (Özkırmı, 2008: 105) sıkça ifade edilmektedir. Küreselleşme olgusu, tekno-milliyetçilik kavramının açıklamalarında görüleceği üzere, Küreselleşmeye ulus devletlerin verdiği teknik ilerleme merkezli karşı milliyetçi refleksleri tanımlamak için de kullanılmıştır. Bu süreç, iletişim teknolojilerinin belirsiz hale getirdiği konvansiyonel sınırlarla birlikte, tersi perspektifle geleneksel milliyetçi söylemlerin aynı zaman diliminde geliştiği karmaşık bir durumdur. (Akıncı, 2012: 66)

Araştırmanın konusu itibariyle; tekno-milliyetçilik kavramının anlaşılabilmesi için teknoloji, modern ulus devlet ve milliyetçilik arasındaki kavramsal ilişkilerin küreselleşme bağlamında incelendiği bu girizgâhın ardından, Küreselleşme tartışmalarında anılan diğer ihtimallerin ileride Batı dışı toplumlara yönelik tekno-milliyetçi olarak tanımlanacak olgular çerçevesinde doğru anlaşılabilmesi için teknik ve ulus devlet arasındaki kavram ve olguların irdelenmesi gerekmektedir.

1.3.Ulus Devlet ve Teknik İlişkisi; Teknolojik Fetişizme Giriş

Ulus devletlerin doğması ve büyümesinde teknik ilişkisine dair kavramsal açıklamaların tamamına yakınında tekniğin ulus meydana getirmedeki hâkim ağırlığından söz edilir. Ulusun hayal edilen bir cemaat olarak kaynaklarından birisinin, sanayinin ilk kitlesel ürünü olan kitap (Anderson, 1995: 49) olduğu ve ulus devletin ve bürokrasinin bilim ve teknoloji de kitlesel veri birikiminin sebebi değil sonucu olduğu (Gellner,1992: 79) tespitleri uyarınca teknik-ulus devlet ve ulusçuluk/milliyetçilik ilişkisine dair tespitler, modernleşme ile başlayan köklü bir geçmişe sahiptir. Weber “Batı’ya özgü çağdaş kapitalizm” olarak tanımladığı sosyal yapıyı “bilimsel bilginin çağdaş kullanımı ve ekonomik açıdan teşvik edilmesine” dayalı ussallığa dayandırır. (Weber, 1999: 23) Gellner’in veri birikiminin bir sonucu olarak tanımladığı Ulus devletin teknik uzmanlık gerektiren ihtisas birimleri olan "Bürokratik yönetimlerin üstünlüğünün başlıca kaynağı, modern teknoloji ve malların üretimindeki iş yöntemlerinin gelişmesi ile ayrılmaz bir bütün haline gelen teknik bilgide yatar". (Weber, 2005: 6)

Alain Tourain’e göre “Modernlik, salt değişim ya da olaylar silsilesi değildir; akıla, bilimsel, teknolojik ve idari etkinliğin ürünlerinin yaygınlaştırılmasıdır.” (Touraine, 2002: 23) Heidegger; Modern bilim ve teknik ilişkisini tersine çevirerek, modern bilimin tekniğin bir sonucu olmasını (Heidegger, 1998: 23) ve makine tekniğinin çağdaş yaşamın her yönünü kuşatarak varlığı teslim alma ihtimalini tartışır. Giddens’a göre modern ekonomilerde teknik araçlara uygulanan bilimsel yeniliklerin rasyonel hesaplama yöntemleri (muhasabe vb.), sürekli büyüyen toplumsal organizasyonlar olarak bürokrasileri ve ulus devleti doğurmuştur. (Giddens, 2010: 358)

Tekniğin mi ulus devleti, ulus devletin mi tekniği doğurduğu noktasında ayrılrsa da tüm tanımlar teknik ve ulus devlet arasındaki yakın ilişkiyi açıklar. Teknik bilgi ve tekniğe duyulan saygıyı sürekli besleyen bilim, Modernitenin bir sonucudur. (Giddens, 1994: 83) J. Baudrillard’ın tüketim toplumu kavramıyla bireysel ve toplumsal düzeyde incelediği modern sistemde “bireyin davranışlarının piyasaya uyum sağlaması ve genel olarak toplumsal tutumların üreticinin ihtiyaçlarına ve tekno-yapının amaçlarına uyum sağlaması sistemin doğal bir niteliğidir”. (Baudrillard, 2013: 75) G. Simmel’in 1918 yılında tahlil ettiği modern kültür, yalnızca ulus devletlere dayalı organizasyonlar değil “toplumsal-teknolojik mekanizmalar” (Simmel, 2006: 29) olarak aynı zamanda kültürün şeyleştirildiği metropoller denilen yaşam alanlarını da üretmiştir.

Ulus devletlerin doğuşu ve teknikle olan yakın ilişkisine dair 20. yüzyılın ilk yarısında dönemselsel olarak ‘teknik’ tartışmalarını, yalnızca ulusal sistemler ya da şehirlerin yaşam alanı üretiminde değil sanat ve bireysel ilişkilerde de görmek mümkündür. Walter Benjamin; sanatın teknik ile kitlesel yeniden üretiminin yanında film ve sinema ile geleneğin ‘kültür’den tasfiye edildiğini söylemektedir. (Benjamin, 2002: 55) Ayrıca Robot kelimesinin mucidi olarak bilinen Karel Çapek’in 1921 tarihli Rossumun Akıllı Robotları isimli teknik ve toplum ilişkisini sorguladığı tiyatro oyunu, Alemşumul Suni Adamlar Fabrikası adıyla Türkçe’ye de çevrilmiştir. Teknik, tek başına belirleyici olmasa da, modern dönemin ulus devletlerin doğuşunda ve gelişimin de, tekniğe addedilen bu değer, yalnızca batıyı değil dünyanın geri kalanına yapılan teknoloji transferinde de yeni kimlik arayışlarının şekillenmesinde destekleyici görevi görmektedir. (Altun, 2000: 136)

Bu hâkim tanımlardan anlaşılacağı üzere ulus devlet ve teknik veya teknoloji arasındaki ilişki, ulus devletin örgütlenmesini doğrudan etkileyen, rasyonel organizasyonlar olarak bürokrasiler nezdinde modern ulus devletlerde ortaya çıkan teknik fetişsizizminin kavramsal kökenlerini anlamaya yardımcı olacaktır. Nitekim teknik araçların araştırmalarda ilgi odağı olması durumu belirgindir.

Kanada yazınında ulusal kimlik oluşturma, teknoloji ve toplum arasındaki ilişkiler üzerine araştırmalar 1950’lere; Marchall McLuhanve Harold A. Innis’e kadar dayanan eski bir yazına aittir. (Wall, 2011: 200) Innis’in İmparatorlukları; parşömen, kil, taş, kâğıt, heykeltıraşlık gibi teknik araçları kullanımıyla, zaman ve mekân arasındaki örgütlenmeyle olan ilişkisine göre tasnif ettiği araştırmaları (Innis, 2006: 28), McLuhan’ın toplumları kullandıkları kitle iletişim aracına göre kulak ve göz toplumları olarak sınıflandırdığı (McLuhan, 2001: 29) tespitleri uyarınca teknik aracı mesaj olarak tanımladığı ünlü “araç mesajdır” tespitinin teorik temellerini ve ilaveten küresel köy kavramını ortaya attığı dönemdir. Ayrıca Daniel Lerner’in bir teknik araç/ürün olan radyo ve televizyonla Modernleşme’yi Ankara’nın bir köyü olan Balgat’ta test ettiği ve mahalle bakkalının mahalle muhtarından kitle iletişim aracını/ürününü daha fazla tüketmesi nedeniyle daha modern eğilimler gösterdiği (Lerner, 1968: 8) sonucuna vardığı 1950’li yılların teknik ürün fetişizmi olarak yorumlanabilecek tespitler yine aynı döneme aittir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği tarafından, uzaya gönderilen radyo istasyonu Sputnik-1 ve bir yıl sonra gönderilen ikinci uydu Sputnik-2’nin, ABD’de Sputnik Sendromu olarak ifade edilen travmaya dönüşmesi (Johnson, 2018: 30) teknik araca yüklenen toplumsal değer yansımalarıdır.

Bu döneme dair yazında; teknoloji ürünlerinin ve ulusçuluğun dönemlere göre birbirlerini desteklediği, modernliğin sonucu olan ulus devletin kimlik meşruiyetini, teknoloji araçlarında, ulus devlete dair sembollerle meşrulaştırdığı sıkça ifade edilir. (Adria, 2010: 48) Kanada’da; ABD ‘den teknoloji ithalatı ve ulusal ekonomiyi zayıflatan ABD’li şirketlerin yoğunluğu, tekno nasyonalizm başlığında uzun yıllara ait bir tartışma konusudur. (Sa, 2013: 44) Ayrıca Kore’nin Japonya ve Kuzey Kore karşıtı, II. Dünya Savaşı sonrası geliştirdiği, konfüçyusçuluk ve milliyetçiliğin harmonisi

politikalarını teknolojiyle birleştirdiği kalkınma modeline (Atay ve Karsan, 2012: 63) ilaveten teknolojinin nükleer rekabette uluslararası ilişkilerin belirleyicisi olduğu bu yıllarda tekno milliyetçilik, ulusal aidiyetin ve uluslararası itibarın aracı olarak görülür. (Nielsen ve Knudsen, 2010: 92)

David Edgerton'a göre; Sovyetler Birliğinde radyoyu icad eden olarak görülen; Aleksandr Stepanoviç Popov, İspanyollar için havacı Juan de la Cierva, Macarlar için tükenmez kalem icad eden Ladislao Jose Biro, Fransa'da Pastör (Edgerton, 2007: 3) dönemlerinin tekno milli kahramanları olarak görülmektedir. Stalinin Şahinleri'ne karşı Charles Lindberg'in Atlantik okyanusu üzerinde ilk uçuşunu tüm batının yüceltmesi (Edgerton, 2007: 4) aynı hissiyatın tezahürleridir. Avrupa'da Jet Motorlarının babaları olarak bilinen İngiliz Frank Whittle'ın, Alman Hans von Ohain'ın II. Dünya savaşı öncesine ait üretimlerinin sergilendiği; Londra'daki Bilim Müzesi, Münih'teki Deutsches Müzesi (Giffard, 2014: 68) ve Washington'daki Smithsonian Enstitüsü yine batı ve teknik üstünlüğünün tarihi simgelerini sergileyen hissiyatın önemli merkezleri olarak görülür. Yalnızca ulus devletler değil, Katalanlar gibi devleti olmayan bölgelerde de tekno milliyetçiliğin izleri görülür. Alvarez'e göre; Katalan Endüstri mühendisleri, 1929 Ekonomik Buhranı ve İspanya iç savaşından sonra, Katalan kimliğini teknokrasi ile birleştirdiği teknoloji terimlerine dönüştürmüştür. (Alvarez, 2018: 247)

İlaveten, mühendislik alanındaki bilimsel araştırmalarda da tekniğin fetiş haline getirildiği metaforlara rastlanır. İvan Sutherland'in Artırılmış Gerçekliği ilan ve icad ettiği araştırma projesinin adı Demokles'in Kılıcıdır. (Sutherland, 1968: 757) Simon bilgisayarlarının mucidi olarak yapay zekânın da temellerini atan Edmund Berkeley 1949 yılında gelecekteki düşünen bilgisayarlar ile insan ilişkisini, Frankenstein'in yaratıcısı ile olan ilişkisi ile kıyaslar. (Berkeley, 1961: 180) Teknik ve toplum arasındaki bu ilişki distopyaların da konusudur. Aldous Huxley'in Cesur Yeni Dünya'da resmettiği; tarihi, duyguları ve geçmişi aşağılayan Ford (tanrımız) (Huxley, 2000: 24) ve Yevgeny Zamyatin'in Biz'de resmettiği her şeyin sayısal kodlardan oluştuğu ve 112 dinleme salonunda 20. yüzyıldan kalma bir kitabın kötülendiği 26.yüzyıla ait dünyaya dair (Zamyatin, 2016: 19) distopik kurgularda, tekniğin kutsanmasını gözlemleyebilmek mümkündür.

Anthony D. Smith'in Milletlerin Doğuşu başlığında incelediği gibi modern öncesi dönemde etnik bir devlet olsa da "hem teknoloji hem de siyasî irade açısından bakıldığında tekbiçimlilik ve biriciklik, eşsizlik yönünde çifte bir dürtünün eksikliği söz konusudur". (D. Smith, 1994: 114.) Bu dürtü Fransız Devriminin yurttaş devletinde, yalnızca bölgesel bir sınırdan millet kurma arzusuyla değil teknoloji ve ekonomi ilerlemesiyle anlam bulacağı bir bağlama dönüşecektir. (Hobsbawm, 2010: 24-25)

Fetish, kelime anlamı olarak; birisinin aşırı derecede ilgilendiği ve anlam yüklediği etkinlik veya nesne olarak tanımlanmaktadır. (Cambridge, 2020) Modern ulus devletle teknik arasındaki bu

belirlenimci ilişkinin fetiş (fetiş) kelimesiyle anılması, kelimenin anlamının etkinlik alanı bulduğu anlatılan kavram ve olgularla ilgilidir. David Harvey; teknoloji fetişizmi sebepleri ve sonuçları başlığında, teknoloji ürünlerinin donanım ve yazılımlarının örgütlenme biçimlerinin ürettiği yeni dünyadan söz eder. Harvey'e göre teknik araçlara yüklenen olağan üstü değer, yalnızca kişisel, kültürel veyahut toplumsal ilişkiler değil aynı zamanda finansal alanda, endüstriyel imalatta ve ulusların yönetiminde farklı coğrafyalarda yerel, bölgesel ve hatta uluslar üstü ilişkiler üretir. (Harvey, 2003: 10) Harvey'in tespitinden hareketle 20. yüzyılda teknolojik fetiş denilebilecek ulusal, uluslararası ve bireysel ilişkileri çoğaltabilmek mümkündür.

Bu bağlamda; 20.yüzyıla dair ulus devlet, teknik ve milliyetçilik arasında teknolojik fetiş denilebilecek bu kapsamlı tanım ve olgulara dair bağlar ve özellikle David Edgerton'un tekno-milliyetçilik olarak görülen kahramanlara yönelik tespitleri ile birlikte toplumsal, idari ve kültürel birçok somut teknik-milliyetçilik ilişkisine rağmen tekno-milliyetçilik kavramının yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkacak olması ve daha sonra güncel olarak neo-tekno milliyetçilik olarak adlandırıldığı kavramların anlaşılması için dönemselsel olarak açıklandığı olguların incelenmesi gerekmektedir.

2. Japon Atılımının Tanımlanması: Tekno-Milliyetçilik Kavramı

Ulus devlet-teknik ve milliyetçilik ilişkisine ilişkin tarihi kavram ve olgularla birlikte tekno milliyetçilik kavramı, 1987 yılında Robert B. Reich'in *Atlantic Monthly*'de yayınlanan *Tekno Milliyetçilik Kavramının yükselişi (The Rise of Techno-Nationalism)* isimli makalesinde ilk kez dile getirmesiyle kavramsallaştırılacaktır. 1990'lı yıllarda Japon ekonomisinin büyümesiyle, 1987 yılında Robert Reich tarafından Amerikan teknoloji ilerlemesinin Japonlar tarafından sorgulanması (Karaoğuz, 2016: 36) olarak tanımlanan kavram, OECD 1992 Nisan Raporunda bölgeselcilik (regionalism) olarak tanımlanmakta, Asya Pasifik bölgesine artan ticari ilgi ve olası Japon büyümesiyle ortaya çıkabilecek muhtemel bölgesel ekonomik bloktan söz edilmektedir. (OECD, 1992: 17) OECD raporunda temel odak noktası, AB'nin gümrük birliği benzeri bölgesel alternatif bir asya gümrüğü ortaya çıkma ihtimalidir. Nelson ve Rosenborg bir sonraki yıl; yalnızca Kore, Tayvan değil, tüm gelişmekte olan ülkelerde ki bu durumu şöyle ifade etmektedir;

(...) Bir ulusun firmalarının teknolojik yeteneklerinin rekabet gücünün önemli bir kaynağı olduğuna dair güçlü bir inancı birleştiren, bu yeteneklerin tümünün bir alanda olduğu inancını birleştirerek bir araya getiren, havada "tekno-milliyetçilik" olarak adlandırılabilir şeyin yeni bir ruhu var. (Nelson vd., 1993: 3)

İlave olarak; Japonya'lı mühendisler arasında teknoloji ithalatından kurtulmak için güçlü bir milliyetçilik motivasyonu olduğu bildirilmektedir. (Nelson vd., 1993, s.96) Tekno-milliyetçilik kavramı sonrasında Japonya özelinde Asya Pasifik ülkelerinin korumacı ve müdahaleci politikalarını tanımlamak için kullanılmaya başlanır. (Kennedy, 2013, s.911) Morris Low'a göre Japonların bu yıllarda tekno-milliyetçi olarak tanımlanan atılımı, tekno-milliyetçi politikalarla değil, II. Dünya Savaşı sonrası temelleri atılan ekonomi milliyetçi politikalarla ilgilidir. Çünkü savaş sonrası güçlü

ordu güçlü Japonya politikası, ulusal refahı merkeze alan ve refahı teknoloji ürünleriyle kimlik haline getirmiş kolektif bir harekete dönüşür. 1960'ların Sony portatif televizyonları, Japon mühendislerinin gururu olarak reklamların sloganı olmuş, Made in Japan bir sembol haline gelmiştir. (Low, 2003: 203)

Takip eden yıllarda, Japonların Amerika Birleşik Devletleri'nde artan doğrudan yatırımları ve ABD'nin teknoloji ve ekonomide değişen rolü (Stoneman, 1996: 809) teknomilliyetçilik ve teknoglobalizm ikilemi olarak ortaya çıkacaktır. Tekno globalizm teknolojiyi rekabet değil küresel iş birliği fırsatı olarak görürken, tekno milliyetçilik ulus devleti, yerel çıkarları gözetmesi gereken korumacı aktör olarak görmektedir. (Shim ve Shin 2019: 96) Teknoloji küreselleşmeciliğinin, yerli teknoloji ürünlerinin desteklenmesi anlamında, liberal teknoloji politikalarının zıttı olarak ifade ettiği kavram, (Taşçı ve Güder, 2008: 50) ekonomik ve teknolojik yenilikler arasında politika ikilemi (dilemma) olarak tanımlanır. (Montresor, 2000: 400)

Literatürdeki tüm araştırmalarda ağırlıklı savaş sonrası çağda tüketici teknolojisiyle açıklanan Japon atılımının açıklanması için erken dönem uygulamaların anlaşılması gerekmektedir. Japonya'nın Meiji restorasyonunda (1870-1912) uyguladığı askeri kendine yeterli ve güçlü ordu politikası, (1941-1945) savaş sonrası dönemde yerli üretimin maximizasyonunun ön plana çıktığı, II. Dünya savaşının bir sonucu olarak savunma sanayini bağımlılıktan kurtarma çabaları, üretimde anıldığı biçimiyle tekno-milliyetçi savunmada sivil-askeri entegrasyon politikası (kokusanka) olarak devam etmiştir. Savunma, Ekonomi ve Sanayi Bakanlığı (METI) ve Dış İşleri Bakanlığı'nın birlikte yürüttüğü politikalar dizisi, üretimin savunma hattı olarak görüldüğü ulusal politikalara dönüştürülmüştür.

Japon atılımının nasıl büyüdüğüne odaklanan hâkim tekno-milliyetçilik araştırmalarından farklı olarak; Japonya'da tekno milliyetçiliğin güncel olarak finansal durgunlukta görüldüğü gibi başarısız olmasının nedenleri; artan kalkınma maliyetleri, kısıtlı savunma bütçesi ve kamu ihalelerinde sivil yükleniciler için azalan kar marjları olarak açıklanmaktadır. (Hughes, 2011: 475) Hughes'a göre Çin'in Japon tekno milliyetçiliğinin başarısızlığından alması gereken en büyük ders, savunma harcamaları ile yerel ihaleler arasındaki zıt eğilimdir. Savunma harcamalarında kontrolsüz teknoloji ürünleri yatırımı yerine, seçilen anahtar teknolojilere yönelmesi, sivil-askeri entegrasyon modelinde kar arayan yatırımcıların, savunma dışı sektörlere ilgi göstermesine engel olacaktır. (Hughes, 2011: 476) Nitekim Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü verilerine göre; Japonya 2017 yılında gayri safi milli hâsılasının %0,8'ini savunma harcamalarına harcamıştır. (S.İ.P.R.I, 2017)

Bu görüşe göre; Yalnızca öz yeterli sağlayacak savunma harcaması modeli sivil askeri entegrasyonla uyumsuzluğa (kar arayan müteşebbislerin savunma sektörüne ilgi göstermemesi) neden olmuş ve 2014 yılına kadar silah ihracatı da yapmayan Japonya'da savunma sanayinde anahtar teknolojilerin üretimini yavaşlatmıştır.

Iwabuchi'ye göre 1950 ve 1960 larda batıda fiyat performans ve kalite olarak yükselen Sony ve Matsushita tüketici teknolojisi ürünleri, 1980'lere kadar özgünlüğüyle değil batıdaki ürünleri absorbe etmesi ve yeniden üretmesiyle, bir başka deyişle yenilikçiliği taklitte anılmaya başlanmıştır. Örneğin VCR teknolojisi, Amerikalı bir firma tarafından geliştirilir ancak teknik ürünü son tüketiciye uygun hale getiren Sony, Matsushita ve JVC'dir. (Iwabuchi, 2002 : 49) Francis Fukuyama'nın 1989 yılında ortak pazar ve ortak ilkeler çevresinde şekillenecek VCR'nin zaferi olarak kutladığı (Fukuyama, 2014: 151) yeni dünya, yeni söylemlere sahne olacaktır. Bu dönem Japon ürünlerinin özgünlüğü ile batıda Japonya'ya ve Japon firmalarının ürünlerine yönelik tekno oryantalist söylemlerin başladığı dönemdir. Robins ve Morley'in 1995 yılında *tekno oryantizm; Japon paniği* başlığında çözümlediği, Fransız Başbakanı Edit Cresson'unsöylediği gibi "bütün gece ayak uydurmanın yollarını düşünen küçük sarı adamlar" dünyayı ele geçirmeye çalışmaktadır. (Morley ve Robins, 2002: 147)

Amerikalılar özelinde küreselleşmenin ruhuna ters biçimde batıda Japonlara karşı yükselen kültürel şovenizm (Morley ve Robins, 2002: 147) Fukuyama'nın VCR'nin zaferi olarak tanımladığı globalizmin zaferiyle düşünüldüğünde çelişkiler barındırır. Globalizmin kutsayarak doruk noktasına taşıdığı teknik yenilikler pazarında, Japonların teknik yenilikleri absorbe etmesi ve globalizmin yeni bir ortağı olarak ortaya çıkması öngörülemez bir durumdur. Ayrıca Japonlara yönelik "mutant Ninja kaplumbağalar" söylemleri de aynı dönemin tekno-oryantalist (Yetim, 2012: 216) söylemleri arasındadır. Edward William Lane gibi oryantalistlerin sürekli vurguladığı Batı'nın su götürmez teknoloji üstünlüğüne (Said, 1998: 333) yönelik tarihi oryantalist söylem, doğuya özgü olanı (Orient) ayırt etmeyecek ve teknik/teknoloji bağlamında yeniden ortaya çıkacaktır.

Bu doğrultuda havada "Tekno-Milliyetçilik denilen bir şeyin kokusu var" tanımıyla; Nelson'ın 1993 yılında derlediği eserde, Hiroyuki Odagiri ve Akira Goto, Japonya'nın savaş sonrası tüketici teknolojisindeki başarısını beş madde de tasnif etmektedir. Buna göre; birincisi, savaş sonrası olmasına rağmen; Amerika, Avrupa ve Japonya arasındaki teknik kapasite farkı kapanmayacak durumda değildir. İkincisi; Japonya, yeni ürünler değil yerli ürünleri tamamlayacak ürünleri ithal etmektedir. Üçüncüsü bu nedenden dolayı Meiji dönemi ve öncesi kültüre aşina mühendislerin de birikiminden faydalanmaktadır. Dördüncüsü; Meiji restorasyonu döneminde kurulan eğitim fakültelerinden mezun olan mühendisler Batı teknoloji ürünlerini absorbe etmekte oldukça başarılıdır. Beşincisi ise yeni teknolojilerin yerli ve yabancı girişimlerle ithal edilerek tersine mühendislik uygulamalarına dönüştüğü ortak girişimleri yöneten mühendisler arasında milliyetçilik denilebilecek yaygın ve güçlü bir tutkunun var olduğudur. (Nelson vd., 1993: 96)

Morley ve Robins'in belirttiği gibi; Manhattan'daki Rockefeller Center'ı Japon gayrimenkul şirketlerinin satın alması, Sony'nin ünlü CBS kayıt stüdyolarını 1988 yılında, Columbia Pictures'ı 1989 yılında satın alması, Matsushita'nın 1990 yılında MCA Universal'ı satın alması, Temsili değeri

en büyüğü olan; Pioneer'ın Largo Entertainment'da satın aldığı hisse ile birlikte "The Sunday Times'da 1989 Ekim'in de Japonya Batı Modernliğini sorgulamaya çağrı yapıyor" manşetine zemin hazırlayacaktır. (Morley ve Robins, 2002: 149-150)

Japonyanın, savaş sonrası tüketici teknolojileri atılımının ortaya çıktığı dönemi tanımlamak için tekno- milliyetçilik kavramının ortaya çıkması, devlet, teknik ve milliyetçilik ile ilişkilendirilebilecek birçok kavram ve olguya rağmen, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasının hemen ertesinde, Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde batı ekonomilerini sarsacak teknoloji tabanlı ekonomik çekim merkezi ihtimalini tanımlamak için kullanılması, tarihi akış içinde Morley ve Robins'in tespitlerinde görüldüğü gibi E.Said'in kavramını hatırlatan oryantalist çelişkiler barındırmaktadır. Bu tespitin sağlamasını yapacak bir başka geçerli durum, literatürde Çin ve Asya ekonomilerinin artan Neo-Tekno Milliyetçilik araştırmalarında kavramsallaştırılması sorunudur.

3. Çin ve Yükselen Asya'nın Tanımlanması Sorunu: Neo-Tekno Milliyetçilik

Ulusal sınırlarda yeniliği ve bürokrasinin yeniliği takip etmekte zorlanması nedeniyle özel girişimleri teşvik eden ve güncel tanımlara göre uygulanmaya devam eden neo tekno milliyetçilik (M.E. Sharpe, 2003: 22) kavramı, ilk kez Astushi Yamada tarafından 2000 yılında dile getirilmiştir. Neo-tekno milliyetçiliğin tekno milliyetçilikten farkı artık ithal ikameci teknoloji transferine izin vermemesi ve çok uluslu şirketlerin ağ yönetimi gücünü tersine çevirme kabiliyeti olarak açıklanmaktadır. (Felker, 2009: 476) Bu yeni süreç ise yeni bir kavramla internet ve globalizm ile tanımlanmaktadır. Felker'e göre Tayvan'da 1980 yılında kurulan Hsinchu Bilim Parkı, Güneydoğu Asya'da globalizmin ilk örneğidir. (Felker, 2009: 476) Globalleşme ve Lokalizasyonun aynı anda vücut bulduğu globalizm tanımı doğrultusunda, aynı yılda Türkiye'de kavram; her ülkeye giren tekno globalci bilgiye karşı ulusal teknolojik birikimin korunması açıklamasıyla tekno ulusçuluk (Erdal, 2000: 24) olarak tanımlanmaktadır. Wen Hua-Kuo'ya göre tekno milliyetçilik; Asya devletlerinin ana çerçevesini çizdiği, yalnızca milliyetçiliğin teknikle ilintili toplumsal sonuçlarını değil aynı zamanda bilimin sosyal normlar tarafından desteklenmesini sağlayacak teknopolitiği ifade etmektedir. (Kuo, 2011: 1201)

Çin'in, mobil telefon endüstrisinde 3G teknolojisinin geliştirilmesinde uyguladığı, yabancı şirketlerle uluslararası iş birliklerinde ve devletler arası ittifaklardaki normlarda pragmatik ve aynı zamanda küreselleşmeci fakat ulusal sınırlarda müdahaleci stratejisi, neo-tekno milliyetçilik olarak tanımlanmıştır. (Shim ve Shin, 2016: 199) IP tv üretim politikasında yürüttüğü stratejide Çin'in küresel iş birliği yerel müdahale stratejisinin dışına çıkarak uluslararası iş birliği yapmadığı ve yalnızca yerel üretimi desteklediği duruma göre değişen farklı politikaları neo teknomilliyetçilik kavramıyla tartışılmaktadır. (Shim ve Shin, 2019: 96) Miremedi'ye göre İran'daki kök hücre

çalışmaları gibi Asya ülkelerindeki teknoloji ilerlemelerinin tekno-milliyetçilikle tanımlanması, teknik gelişimi bölgelere ve tarihi dönemlere indirgeyen Batı'ya ait bir meta anlatıdır. (Miremadi, 2013: 6) İran Bilgi ve İletişim Teknolojileri Bakanı Mohammad Javad Azari Jahromi'nin globalizme ve tekno-milliyetçiliğe aynı anda inanmamız paradoks dolu bir alanı teşkil etmektedir. Bu sebepten globalizmin bir gereği olarak Huawei'nin 5G çalışmalarına izin vereceğiz (World Economic Forum, 2019) beyanati da kavramın sorunlarını ortaya koymaktadır. Yalnızca kök hücre çalışmalarının değil, İran, Hindistan ve Pakistan'ın uzay çalışmalarının uzay teknomilliyetçiliği olarak adlandırılması (Johnson-Freese, 2014: 20) ve Endonezya'nın II. Devlet Başkanı Suharto döneminde başlattığı uçak sanayi seferberliğinin de tekno-milliyetçilik araştırmalarına (Btzinger, 2017: 303) konu olması bu görüşü haklı çıkarmaktadır. Btzinger'e göre Asya ülkelerinde tekno-milliyetçilik, teknik gelişmenin gelişim aşamalarında ileri teknolojilere bağımlılığı bitirmeyi hedefleyen emekleme aşamasında bir koltuk değneği gibi kullanılan kalkınma modelidir. (Btzinger, 2017: 197)

Bütün bu tanımlarla birlikte, Asya'ya yönelik yapılan tekno-milliyetçilik tanımlarının ortak noktası, Cheung'a göre Kuzey Kore, Tayvan, Çin, Hindistan ve Endonezya'nın tümünde görülen güvenlik ve prestijin kaynağı olarak teknoloji yeniliklerinde şekillenen tekno-milliyetçi dürtülerin kökenidir. Bu; 1940-1950'lerin son dönemine ait savaş, kaos ve işgal korkusudur. (Cheung, 2017: 313) Tekno Milliyetçilik Kavramı ve Japonya örneğinde olduğu gibi Neo-Tekno Milliyetçilik Kavramının anlaşılması için Çin'inde aynı dönemlere ait öyküsünün incelenmesi gerekmektedir. Mao Zedong'un 1950 yılında başlattığı büyük atılım planında atılan agresif adımlarda, çiftçiler komünler halinde Sovyet modeli ağır sanayi kalkınması ve çelik üretimi için kolektifleştirilmiş, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden getirilen teknik uzmanlarla yeni bir kalkınma hamlesi planlanmıştır. Çin'in çiftçi komün kalkınma planı acı bir başarısızlık deneyimleyecek olsa da 1956 yılında Two Bombs One Sattelite (iki bomba bir uydu) projesinde kıtalar arası balistik füze, bir yapay uydu ve nükleer bombaları test ettiği projesi önemli bir dönemi aralayacaktır. (Baum, 1979: 33) Çin iki bomba ile Japonya'ya II. Dünya Savaşında atılan bombalara atıfta bulunmaktadır. Bu adımların ardından daha önemlisi, Deng Şiaoping'in temelini attığı ve ölümünden sonra başlayacak dört modernizasyon projesinin hedefleridir. Dört modernizasyon projesi; Tarım, Sanayi, Ulusal savunma, Bilim ve Teknoloji başlıklarında teknolojik atılımı tarım, sanayi ve savunma alanlarına yaymak ve Çin değerleri ile serbest piyasa ekonomisini barıştırmak gibi zorlu bir amaç taşımaktadır. (Nee, 1979: .28)

Çin; 1977'de başlayan dört modernizasyon sonrası 1994 yılında ilk kez, teknik gelişim için gerekli gördüğü internete bağlanmış ve Batı'da adlandırıldığı şekliyle Büyük Güvenlik Duvarı, Çin'de adlandırıldığı şekliyle Altın Kalkan Projesini uygulamaya sokmuş ve bir milyardan fazla Çin'li sisteme kaydedilmiştir. (Eko, Kumar & Qingjian, 2011: 5) Kendisine has internet dünyası olan ve Google, Facebook, Twitter gibi Batı'ya has uygulamaların yasak olduğu Çin'de QQZone, Weibo, Wechat gibi benzer uygulamaların kullanımı yaygındır. (Binark, 2017: 285) Guanksi, Mianzi,

kırmızı zarflar gibi konfüçyüsçü kavramları WeChat kırmızı zarflar örneğinde görüldüğü gibi internete has dünya ile birleştiren Çin'de (Choong, Lacka, Li ve Chan, 2018: 622) borç takibi amacıyla kurulan ve eyaletlerde sosyal takip sistemine dönüşen sosyal kredi sistemleri (Wong, Dobson, Keane ve Rawnsley, 2019 s.223), dönemin önemli güncel teknik aracı olarak 1999 yılında Facebook'tan 5 yıl önce QQ ile başlattığı Tencent, Youku, Momo, Tiktok gibi yıllar içinde geliştirdiği kendine has internet uygulamaları dünyası (Wang, 2016: 25), 5G, Fintech'ler ve Blockchain özelinde birçok yeni enformasyon teknolojisinin merkezi konumuna (Dillon, 2013: 13) gelmesi ile dijital dönüşümün öncüleri arasında yer almaktadır. Huawei ve 5G teknolojisi'nin öne çıktığı fakat tüm sektörlerde yürüttüğü rekabetçi politikalarla (Shi ve Chung, 2019: 436) dünya ekonomik forumunun 2017 yılında teknoloji titanlarının savaşı dünyayı nasıl değiştirecek isimli raporunda; dünyanın en büyük 10 teknoloji firmasından 4'ünün Çin'den olduğu bildirilmiştir. (World Economic Forum, 2017) Dikkat çekici başka bir olgu Huawei'nin; Sony'nin Japon atılım döneminde karşılaştığı tedbirlere benzer uygulamalarla karşılaşmasıdır. Nato Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, Berlin Körber Küresel Liderler Diyalogu toplantısında yaptığı konuşmada, problemi, 5G teknolojisi problemi değil altyapı güvenliği ve yabancı mülkiyetinin esnekliğinin sınırlandırılması olarak ifade etmektedir. (NATO, 2019) Ayrıca ABD Başkanı Donald Trump döneminde Beyaz Saray Baş Danışmanı olan Steve Bannon'ın yapımcılığını üstlendiği tartışmaları henüz devam eden, Çin komünist partisi ile Huawei'nin bağlantılarını öyküleyen *Kızıl Ejderin Pençeleri* filmi de Çin'in Neo-Tekno-Milliyetçi olarak kavramsallaştırılan, Japonya ve Sony benzeri karşı söylemlerle yoğun olarak karşılaşacağını göstermektedir. (Imdb, 2019)

SONUÇ

Teknik, milliyetçilik, devlet ve ulus ilişkisine yönelik yapılan kapsamlı kavramsal açıklamalar ve olgulardan hareketle, Japonya'nın savaş sonrası tüketici teknolojileri ürünlerindeki atılımını ifade etmek için kullanılmış olmasıyla birlikte bu dönemden önce ismi tekno-milliyetçilik olmasa da tekniği bir araç olarak yüceltmesi yönüyle, ulus devletin hâkim yapısal özelliklerinden biri olduğu ve 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın ilk yarısında bunun toplumsal ve toplumlararası iklimde bariz izdüşümleri olarak görülebilecek yansımaları olduğu değerlendirilmektedir.

Ulus devletin, Modern ulus devletin ortaya çıkışında ve sonrasında Batı üstünlüğünün fazlasıyla öne çıkarılan ifadesi haline gelen teknoloji ilerlemesini, küreselleşme karşısında meşruiyet kaynağı olarak test ettiği görülmektedir. Tekniğin modern dönemde fetişleştirildiği uygulamaların neden olduğu toplumsal hafıza, dünyanın geri kalanında, teknik ilerleme vasıtasıyla kimlik alanları arayan milliyetçiliğin teknoloji ilerlemesinde vücut bulduğu karşı tepkileri ortaya çıkarmaktadır.

İran'ın kök hücre çalışmaları (Miremedi: 2013), Endonezya'nın havacılık endüstrisi (Btzinger: 2017) başlıklarında, Asya ülkelerinin spesifik olarak nitelendirilebilecek alanlarda yürüttükleri teknik atılımların tekno-milliyetçilik, neo-tekno milliyetçilik kavramlarıyla araştırma başlıklarında yer

almasına rağmen Güney Kore'ye yönelik bir ilgi olmaması, tekno-politik bir kavram (Kuo: 2011) olduğu izlenimi vermektedir.

Yalnızca Asya'da değil Dünya Ekonomik Forumunda tartışıldığı ibaresi ile tüm dünyada küreselleşme karşıtı geri tepme (World Economic Forum, 2019) olarak değerlendirilen Huawei'ye yönelik, Sony ve Japonya'ya yönelik tekno-oryalist söylemleri (Morley ve Robins: 2002) oldukça andıran anti-Çin söylemleri (Imdb, 2019), yalnızca Asya'da değil tüm ülkelerde giderek görülecek biçimde teknik atılım merkezli kimlik arayışlarının artacağını göstermektedir.

Tekno-Milliyetçilik kavramının Neo-Tekno Milliyetçilik kavramına evrilmesinin Çin'in savaş sonrası Japon atılım döneminden farklı olarak, dört modernizasyondan miras kalan hem küreselleşmeci hem müdahaleci (Shim ve Shin: 2016) konjonktüre göre değişen uygulamalarını tanımlama sorunu olduğu görülmektedir. Neo-Tekno-milliyetçilik kavramı da tekno-milliyetçilik kavramı gibi tekno-politik belirsizlikler barındıran bir kavramdır.

Tekno-milliyetçilik ve neo-tekno milliyetçilik kavramlarının dönemsel serüvenlerinin doğru anlaşılması, Türkiye'de de teknolojik atılım hamlelerinde sıkça ifade edilen kavramın doğru kullanılmasına katkı sağlayacaktır. Globalleşme ve yerelleşmenin bir arada kullanıldığı globalizm (Felker: 2009) kavramının içeriğinde görüldüğü gibi ağ yönetimleri ve tahakkümler arasında var olan ve batı dışı toplumlara teknik ilerleme imkânları tanıyan internet çağının asimetric fırsatları, tek bir kavrama indirgenmemelidir.

Batı Modernleşmesinin şüphe götürmez teknolojik üstünlüğü olarak görülen teknolojik atılım hamlelerinin, Küreselleşme ve Dijitalleşme çağının fırsatlarıyla Asya ülkelerinin kalkınma politikalarında ağırlığını hissettirmesi, Made in China 2025 modeli doğrultusunda yalnızca teknolojik ürün odaklı değil disiplinler arası kalkınma politikalarının geliştirilmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin; Japonya'nın tekno-milliyetçi olarak tanımlanan savaş sonrası dönemde yürüttüğü, Çin'in güncel olarak uygulamaya devam ettiği Neo-tekno milliyetçi olarak tanımlanan politikalarından ve 20.yüzyıldan günümüze kadar süregelen tecrübelerden hareketle, teknik ve toplum tasavvurunu içeren, kamusal kalkınma hedefi olarak tasarlanmış, yalnızca teknik ürün değil teknoloji ilerlemesinin sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik sonuçlarını da önceleyen, sosyal normları destekleyen, multidisipliner ve küresel strateji belgesine ihtiyacı bulunmaktadır.

Teknik ve Toplum arasındaki aktüel ve küresel tasvirlerin, Japonya ve Çin tecrübelerinden hareketle, Türkiye şartlarına uygun kamusal kalkınma politikası hedefi haline getirilmesi, Türkiye'nin, dünya gündeminde cereyan eden güncel teknoloji ütopyaları ve distopyaları ikileminden çıkması ve rasyonel-millî politikalar üretmesi cihetinden önem ihtiva etmektedir.

KAYNAKÇA

- Adria, M. (2010). *Technology and nationalism*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Akıncı, A. (2012). Modern Ulus Devletlerin Doğuşu. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:34, 61-70.
- Akıncı, A. ve Alptürk, H. (2020). Ulus-Devletin Küreselleşme Karşısında Genel Durumu. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:47, 13-34.
- Altun, F . (2000). Modernleşme kuramı ve gelişme sorunu. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, Sayı:2, 123-186.
- Alvarez, J.V. (2018). Seeing like a factory: Technocratic Nationalism in Catalonia 1930–1939. *History and Technology*, Cilt 34 (3-4), 235-258. doi: 1080/07341512.2019.1565745
- Anderson, B. (1995). Hayali cemaatler milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması. (İ. Savaşır, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Atay, E. ve KARSAN, G . (2012). Kore ekonomik gelişiminin sosyo-kültürel dinamikleri: Yeni-Devletçi yaklaşım. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, Cilt 1 (1) , 29-73 .
- Baudrillard, J. (2013). Tüketim toplumu. (H.Deliçaylı, Ferda Keskin, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Baum, R. (1979). A political perspective on China's four modernizations. *Columbia Journal of World Business*, Cilt 14 (2), 33.
- Benjamin, W.(2002). Pasajlar. (A.Cemal, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Berkeley E.C. (1961). *Giant Brains or machines that think*. Newyork: Science Editions.
- Binark, M. (2017, Haziran). Kırsal Çin'de sosyal medya kullanımı: ağlaşmış bireysellikler ve ahlaki çerçevelerin yeniden inşası arasındaki gergin hat. *Moment Dergi* , Cilt 4 (1) , 279-290.
- Bora, T. ve Gültekingil M. (2008). Milliyetçilik. İstanbul: İletişim.
- Btzinger, R.A. (2017). Asian arms industries and impact on military capabilities. *Defence Studies*, Cilt 17 (3), 295-311. doi: 10.1080/14702436.2017.1347871
- Calhoun, C.(2012). Milliyetçilik. (B.Sütçüoğlu, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cambridge Dictionary. *Meaning of fetish in English*. Erişim Tarihi:10.0.2020, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fetish>
- Cheung, T.M. (2017). Commentary on Asian arms industries and impact on military capabilities. *Defence Studies*, Cilt:17(3), 312-316. doi: 10.1080/14702436.2017.1345279
- Choong, A.Y.L. , LACKA, E., Lİ, B. ve CHAN, H.K. (2018, Temmuz). The role of social media in enhancing guanxi and perceived effectiveness of e-commerce institutional mechanisms in online marketplace. *Information&Management Journal*. Cilt 55(5), (621-632).

- D.Smith, A. (1994). Milli kimlik. (B.S.Şener, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- D.Smith, A. (2002). Küreselleşme Çağında Milletler ve Milliyetçilik. (D.Kömürcü, Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.
- Dillon, M. (2013). Political change in China and the new 5Th generation leadership. *Himalayan & Central Asian Studies, Cilt17(3/4)*, 5–22.
- Egerton, David E.H. (2007). The Contradictions of Techno-Nationalism and Techno-Globalism: a historical perspective. *New Global Studies, Cilt 1 (1)*, 1-32. doi:10.2202/1940-0004.1013
- Eko, L., Kumar, A. ve Qingjian, Y. (2011, Eylül). Google this: the great firewall of China, the It Wheel of India, Google Inc., and internet regulation. *Journal of Internet Law, Cilt 15(3)*, 3–14.
- Erdal, M . (2012). Tekno-Güvenlik Problemlerinin Uluslararası İlişkilerdeki Yeri ve Türkiye. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt (21 22)*, 23-34.
- Felker, G. (2009). The political economy of Southeast Asia's techno-glocalism. *Cambridge Review of International Affairs, Cilt 22(3)*, 469-491. doi: 10.1080/09557570903104016
- Fukuyama F. (2014). Tarihin Sonu ve Son İnsan. (Z.Dicleli, Çev.) İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Gellner, E. (1992). Uluslar ve ulusçuluk. (B.E. Behar, G. G. Özdoğan, Çev.) İstanbul: İnsan Yayınları.
- Giddens, A. (1994). Modernliğin sonuçları. (E.Kuşdil, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, A. (2010). Kapitalizm ve modern sosyal teori. (Ü.Tatlıcan, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Giffard, H. (2014). The Politics of donating technological artifacts: Techno-nationalism and the donations of the world's first jet engines. *History and Technology, Cilt 30 (1-2)*, 61-82. doi: 10.1080/07341512.2014.934056
- Harvey, D. (2003). The fetish of technology: causes and consequences. *Macalester International, Cilt 13(7)*, 3-29.
- Heidegger, M.(1998). Tekniğe ilişkin soruşturma. (D. Özlem, Çev.) İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Hobsbawm, E.J. (2010). 1780'den Günümüze Milletler ve milliyetçilik program mit gerçeklik. (O. Akınhay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hughes, C. W. (2011). The Slow Death of Japanese TechnoNationalism? Emerging Comparative Lessons for China's Defense Production. *The Journal of Strategic Studies, Cilt 34 (3)*, 451-479. doi: 10.1080/01402390.2011.574987
- Huxley, A. (2000). *Cesur yeni dünya*. (Ü.Tosun, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- Innis, H.A. (2006). *İmparatorluk ve iletişim araçları*. (N.Törenli, Çev.), Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Iwabuchi, K. (2002). Soft nationalism and narcissism: Japanese popular culture goes global. *Asian Studies Review, Cilt 26 (4)*, 447-469. doi:10.1080/10357820208713357
- Johnson, J. (2018). Sputnik and the space race. Newyork Cavendish Square: Publishing LLC.
- Johnson-Freese, J. (2014). The geostrategic, Techno-Nationalist push in to space. *OASIS - Observatorio de Análisis de Los Sistemas Internacionales, Cilt 20*, 9–22.

- Karaoğuz, H. (2016). *The political economy of innovation: technological nationalism executive interference and neo populism in the r&d sector in Turkey (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Central European University Doctoral School of Political Science Public Policy, Budabeşte.
- Kedourie, E. (1971). *Avrupada Milliyetçilik*. (M.H.Timurtaş, Çev.). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kennedy, A. B. (2013). China's Search for Renewable Energy: Pragmatic Techno-nationalism. *Asian Survey, Cilt 53 (5)*, 909–930. doi: <https://doi.org/10.1525/as.2013.53.5.909>
- King R.W., Yank K. (Yönetmen). (2019). *Claws of the Red Dragon*. (Film) ABD: Kevin Yang, Wang Nian Zhen.
- Kuo, W-H. (2011). Techno-politics of genomic nationalism: Tracing genomics and its use in drug regulation in Japan and Taiwan. *Social Science & Medicine, Cilt (73)*, 1200-1207. doi: 10.1016/j.socscimed.2011.06.066
- Lerner, D. (1968). *The Passing of traditional society: modernizing the middle east*. Toronto: The Free Press.
- Maalouf, A. (2000). *Ölümcül Kimlikler*. (A.Bora, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- M.E. SHARPE CHAPTER 2. (2003). Techno-globalism in the triad. *Japanese Economy, Cilt 31(2)*, 12–51. doi:<https://doi.org/10.1080/2329194X.2003.11045168>
- McLuhan, M. (2001). *Gutenberg galaksisi; tipografik insanın oluşumu*. (G.Ç.Güven, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Miremadi, T. (2014). The Role of discourse of Techno-Nationalism and social entrepreneurship in the process of development of new technology: a case study of stem cell research and therapy in Iran. *Iranian Studies, Cilt 47 (1)*, 1-20. doi:10.1080/00210862.2013.825507
- Montresor, S. (2001). Techno-globalism, techno-nationalism and technological systems: organizing the evidence. *Technovation, Cilt:21 (7)*, 399-412. doi:10.1016/S0166-4972(00)00061-4
- Morley, D. ve Robins, K. (2002). *Space of identity global media, electronic landscapes and cultural boundaries*. Newyork: Taylor&Francis Press
- Morris, L. (2003). Displaying the future: techno-nationalism and the rise of the consumer in Postwar Japan. *History and Technology, Cilt (19) 3*, 197-209. doi: 10.1080/0734151032000123945
- Nee, V. (1979, Temmuz). Political and social bases of China's four modernizations. *Columbia Journal of World Business, 14*, 23–32.
- Nelson, R. R. (Ed.). (1993). *National innovation systems : a comparative analysis*. Newyork: Oxford University Press.
- Nielsen, H. ve Knudsen, H. (2010). The troublesome life of peaceful atoms in Denmark. *History & Technology, Cilt 26 (2)*, 91–118. doi: 10.1080/07341511003750022
- Özkırmı, U. (1999). *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Özkırmı, U. (2008). *Milliyetçilik ve Türkiye-AB İlişkileri*. İstanbul: Tesev Yayınları.

- North Atlantic Treaty Organization (NATO).(07..11.2019). *NATO at 70 - The bedrock of European and transatlantic security Speech by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the Körber Global Leaders Dialogue, Berlin. Erişim Tarihi:10.05.2020, https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_170606.htm?selectedLocale=en*
- OECD Development Centre (OECD). (April/1992). *Working paper no:58 Japan's rapidly emerging strategy toward Asia . Erişim Tarihi:10.05.2020, <https://www.oecd.org/japan/1919438.pdf>*
- Sa, C., Kretz, A., ve Sigurdson, K. (2013). Techno-Nationalism and the construction of University Technology Transfer. *Minerva: A Review of Science, Learning & Policy, Cilt 51(4)*, 443–464. doi:10.1007/s11024-013-9242-x
- Said, E.W. (1998). *Oryantalizm (doğu bilim) sömürgeciliğin keşif yolu.* (N.Uzel, Çev.) İstanbul: İrfan Yayıncılık.
- Shi, Y., Chuns, J.H. (2019). A study on video content application based on mobile device platform in China. *Journal of Digital Convergence, Cilt17(10)*, 433–438. doi:10.14400/JDC.2019.17.10.433
- Shim, Y. ve SHİN, D. (2016). Neo-techno nationalism: The case of China's handset industry. *Telecommunications Policy, Cilt 40 (2-3)*, 197-209. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.telpol.2015.09.006
- Simmel, G. (2006). *Modern kültürde çatışma.* (T.Bora, E.Kalaycı, E.Gen) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Shim Y. ve Shin D. (2019). Smartness in techno-nationalism? Combining actor-network theory and institutionalization to assess Chinese smart TV development. *Technological Forecasting & Social Change, Cilt 139*, 87-98. doi: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2018.09.004>
- Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). (11 Aralık 2017). *Global arms industry: first rise in arms sales since 2010. Erişim Tarihi:10.05.2020, <https://www.sipri.org/media/press-release/2017/global-arms-industry-first-rise-arms-sales-2010-says-sipri>*
- Sutherland, İ. E. (1968). A head mounted three dimensional display. *Fall joint computer conference, Bildiriler, 9-11 Aralık 1968, 1.Kısım, (757-764)*, Association for Computing Machinery Publisher. doi: <https://doi.org/10.1145/1476589.1476686>
- Stoneman, P. (1996). Techno-nationalism and techno-globalism: Conflict and cooperation. *Journal of Economic Literature, Cilt 34(2)*, 809–810.
- Taşçı, K. ve Güder, G. (2008). Teknoloji politikalarında diasporaların yeri ve yazılım endüstrisinin gelişimine etkileri: Brezilya, Çin, Hindistan ve Türkiye örneği. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, Cilt 3 (2)*, 49-60.
- Touraine, A. (2002). *Modernliğin eleştirisi.* (H.Tufan, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Wall, K. (2011). Technology and Nationalism. *Labour: Le Travail, Cilt: 68*, 200–203.

- Wang, S. (2016). *Social Media in Industrial China*. London: University College London Press.
- Weber, M. (1999). *Protestan ahlakı ve kapitalizmin ruhu*. (Z.Gürata, Çev.) Ankara: Ayraç Yayınları.
- Weber, M. (2005). *Bürokrasi ve otorite*. (H.B. Akin, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.
- Wong, K. L. X., Dobson, A. S., Keane, M. ve Rawnsley, G. (2019). We're just data: exploring China's social credit system in relation to digital platform ratings cultures in Westernised democracies. *Global Media & China, Cilt4(2)*, 220–232. doi: 10.1177/2059436419856090
- World Economic Forum (WeForum)*. (03.07.2019). *The rise of techno-nationalism - and the paradox at its core*. Erişim Tarihi:10.05.2020, <https://www.weforum.org/agenda/2019/07/the-rise-of-techno-nationalism-and-the-paradox-at-its-core/>
- World Economic Forum (WeForum)*. (13.10.2017). *This map will change how you see the world's tech titans*. Erişim Tarihi:10.05.2020, <https://www.weforum.org/agenda/2017/10/map-tech-titans-unicorns-china-united-states/>
- Yetim, N . (2012). İş ve örgüt yazınında oryantalist eğilimler ve “diğeri”nin yüzü. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, Cilt 3 (24)* , 209-232.
- Zamyetin, Y. (2016). *Biz*. (A.Sezgentüredi, Çev.) İstanbul: Versus Yayınları.